

Orests Silabriedis

Maskava. Strasbūra. Rīga

25. septembrī pirmo lielāko solokonzertu Rīgā sniegs sitaminstrumentālists Guntars Freibergs. Koncerts iekļauts "Latvijas Koncertu" rīkotā "Rudens kamerūzikas festivāla" programmā, notiks Spīķeru koncertzālē un tajā skanēs Keiko Abes, Riharda Dubras, Eliota Kārtera, Deivida Maslankas un citu komponistu mūzika. Guntars pauž, ka koncerta gaitā labprāt parunāsies ar klausītājiem, tāpēc šo uzskatīsim par ievadsarunu gaidāmajam koncertam.

Orests Silabriedis: Muzicēšana ir viens no senākajiem cilvēka refleksiem, savukārt bungošana ir viens no senākajiem muzicēšanas veidiem. Kā tevī šis reflekss attīstījās? Varbūt bērnībā virtuvē daudzji kastrolīšus?

Guntars Freibergs: Drīzāk tas reflekss bija attīstīts manai mammai, jo viņa ļoti gribēja, lai es mācos sitaminstrumentus. Pirmajā brīdī nebūt nebiju tik ļoti ieinteresēts. Tikai pēc pāris gadiem, kad guvu pirmos panākumus un notika pirmie koncertiņi, tā lieta aizgāja.

OS: Tātad viss sākās kā laipnība pret mammu?

GF: Jā, kā laipnība pret abiem vecākiem.

OS: Pastāsti par viņiem.

GF: Mamma ir vijoles skolotāja Jāņa Cimzes Valkas mūzikas skolā, tētis ir šīs skolas direktors, viņš pasniedz arī flautas spēli. Mans brālis Gints Rāčenis ir pianists, viņš mācās un dzīvo Hamburgā.

OS: Jūs esat kaut ko darījuši kopā?

GF: Jā, taču tas bija sen, jo attālums parasti izjauc plānus. Kad man bija apmēram divpadsmit gadu, mēs bieži spēlējām kopā, koncertējām arī Rīgā un Lietuvā.

OS: Vai esi mammai jautājis, kādēļ viņa gribēja, lai tu būtu sitētājs?

GF: Tajos laikos Latvijā tas bija kaut kas jauns un neredzēts, oriģināls. Domāju, ka tieši tas iespaidoja manu mammu.

OS: Vai ir īpašs vecums, kad ir vislabāk sākt mācīties sist?

GF: Tas ir ļoti individuāli. Ir tiešām izcili pasaulē atzīti meistari, kas sākuši mācīties vēl – četrpadsmit un pat sešpadsmit gadus. Man tomēr liekas – jo ātrāk sāksi, jo potenciāls būs lielāks.

OS: Cik gadu bija tev?

GF: Astoņi.

OS: Domāju, ka daudziem lasītājiem varētu būt diezgan tumša bilde, kā īsti to sišanu mācās. Mums, lajiem, liekas, ka visgrūtākais ir ritma izjūta, ritma noturēšana.

GF: Tie vingrinājumi, ar kuriem sāk, protams, ir uz to tendēti. Taču es domāju, ka, apgūstot visus sitaminstrumentus, apgūstot repertuāru, tas attīstās pats par sevi, jo pats repertuārs ir tendēts uz to. Kā sāk? Sāk ar sišanu. Pareizs piesitiens un roku nostādīšana – tas tāds diezgan ķimperiģis darbs.

OS: Tātad, nav tā, ka cilvēkam jāpiedzimst ar ritma izjūtu?

GF: Mums katram no dzimšanas doti kādi talanti, taču es galīgi nepiekrītu tam, ka kādam cilvēkam varētu galīgi nebūt ritma izjūtas un viņš to arī nevarētu iemācīties. Tā noteikti nav.

GUNTARS FREIBERGS (1991)

- Sitaminstrumentu spēli sācis mācīties Jāņa Cimzes Valkas mūzikas skolā pie Larisas Puzules
- Turpinājis apgūt Emīla Dārziņa mūzikas vidusskolā pie Dzintras Knābes
- Gadu mācījies Maskavas Centrālajā mūzikas skolā Marka Pekarska klasē
- Kopš 2007. gada studē Strasbūras Mūzikas konservatorijā, kur viņa pedagogi ir Emanuels Sēžurnē (marimba, vibrofons), Deniss Rīdingers (timpāni) un Stefans Fužerū (multiperkussijas)
- Guvis panākumus vairākos valsts konkursos Latvijā un septiņos starptautiskos konkursos Igaunijā, Latvijā, Krievijā, Itālijā, Bulgārijā un Austrijā

OS: Mūsu orķestrus ārzemnieki mēdz slavēt par īpaši izkoptu ritma izjūtu. Visvairāk tas patlaban attiecas uz Normunda Šnē vadīto *Sinfonietta Rīga*. Ir arī sabiedrības daļa, kas uzskata, ka latviešiem ar bungošānu un ritmošanu tā ir, kā ir. Kāds ir tavs vērojums? Varbūt tā ir etniska lieta – vai būsime bungotājtauta?

GF: Ko saprot ar ritma izjūtu – vai tā ir elementāra ritma noturēšana vai arī tā ir ritma izjūta. Principā tās ir divas dažādas lietas.

OS: Paskaidro!

GF: Ritma noturēšana ir tad, kad tu punktuāli visu izpildi vienā tempā. Bet ritma izjūta – nemaz nezinu, kā to sauc latviski. Angļi saka *groove*. Tās ir tas, ka tu tajā ritmā dzīvo. Ar dažādiem akcentējumiem ritmu parādi dažādās krāsās. Tās tiešām ir divas dažādas lietas. Ja runājam par ritma noturēšanu, punktualitāti – tieši tā ziemeļu tautām ir ļoti spēcīga. Savukārt grūvs vairāk raksturīgs dienvidamerikāņiem. Protams, tas ir ļoti nosacīti, ārzemēs esmu redzējis ļoti daudz tikko teiktajam pretēju piemēru.

OS: Vai grūvs ir jēdziens, ko var attiecināt arī uz spēlēšanu akadēmiskajā mūzikā, teiksim, simfoniskajā orķestrī?

GF: Jā, noteikti. Labi, mēs to nesastapsim Mocarta mūzikā, taču 20. un 21. gadsimta komponistu darbos tas ir pat bieži.

OS: Vai, piemēram, Mocarta Rekvīema pirmās un pēdējās daļas beigās timpānus var nospēlēt ar grūvu?

GF: Ja atgriežamies pie grūva formulējuma, ka tā ir ritma parādīšana kādā krāsā, tad arī tur ir kā var saskatīt grūvu, tomēr parasti mūsdienās ar šo vārdu izprot mazliet citas krāsas.

OS: Tu labu laiku esi pavadījis projām no Latvijas – Krievijā, Francijā. Vai apmēram nojaut, kādi ir tavi kolēģi Latvijā un kā tu potenciāli varētu ierakstīties viņu vidē?

GF: Patiesībā es ļoti uzmanīgi sekoju tam līdzi. Diezgan bieži braucu uz Latviju, sniedzu šeit arī nelielus koncertus, un ar saviem kolēģiem

Latvijā uzturu kontaktus un sarakstos. Labprāt palīdzētu izglītot šejienes publiku sitaminstrumentu mūzikā un popularizētu to šeit.

OS: Vai tas varētu notikt akadēmiskajā virzienā vai tajā, ko mēdzam saukt par neakadēmisko?

GF: Pilnīgi noteikti – klasiskajā virzienā. Man gan personīgi mūzika ir ļoti plašs jēdziens, tādēļ es atsakos tā strikti iedalīt, kas ir akadēmiskais virziens un kas nav. Sitaminstrumentu mūzika ļoti bieži ir šo abu virzienu sajaukums.

OS: Vai tev ir konkrēti plāni? Varbūt, studējot Strasbūrā, tev jau ir skaidrs, ka tu gribētu Latvijā dibināt Guntara Freiberga sitaminstrumentālistu skolu?

GF: Ja godīgi, tas tiešām ir mans sapnis. Tas nebūs ne pēc gada, ne diviem, taču nākotnē, cerams, gan. Varbūt tas ir vecāku iespaidā, ka pedagoģija mani ļoti saista. Un tik, cik nācies šajā jomā strādāt, jūtu, ka tas arī izdodas.

OS: Vai ir iespēja, ka tev mainās domas, tu emigrē uz Ņujorku un pavadi tur visu dzīvi, spēlējot “Ņujorkas filharmonikos”?

GF: Protams, nekas nav neiespējams, taču es stāstu par šībrīža izjūtām, un tās ir tādas, ka es tiešām vēlos atgriezties šeit.

OS: Tavā dzīvē nozīmīgs pagrieziena punkts bija kāds Maskavas konkurss.

GF: Tobrīd mācījos Emīla Dārziņa mūzikas vidusskolā un pilnīgi nejauši saņēmu faksu, kurā bija piedāvājums piedalīties jauno mūziķu konkursā “Riekstkodis”. Tas bija mūziķiem līdz četrpadsmit gadu vecumam, un man bija trīspadsmit. Konkurss notika Maskavā, tas bija patiešām vērienīgs pasākums – trīs kārtās, pēdējā kārtā ar orķestri. Viss, kā pienākas. Konkurss translēja Maskavas televīzijā. Es aizbraucu un ieguvo otro vietu, kā arī īpašo balvu – iespēju vienu gadu mācīties Maskavas Centrālajā mūzikas skolā pie Čaikovska konservatorijas.

OS: Vai tā ir lieta, par ko jauns mūziķis var sapņot?

GF: Pilnīgi noteikti! Atskatoties varu teikt, ka Maskavas gads man bija neatsverams. Mācījos pie Marka Pekarska, kuru var saukt par Krievijas sitaminstrumentālistu guru. Viņš ir neaprstājama personība.

OS: Pamēģini tomēr aprakstīt. Viņš gan ir Rīgā viesojies, taču tiem, kuri nezina...

GF: Viņš ir ļoti prasīgs, viņā ir kaut kas no tā sauktās vecās krievu skolas, kur dažreiz var arī sist dūri galdā. Ļoti īpatnēja personība. Ir vērts šo cilvēku sastapt, viņš ir jāredz. Pekarskis izmanija manu skatu uz sitaminstrumentiem.

OS: Kas bija tas, ko tu līdz tam nezināji un ko tev Maskava pavēra pilnīgi no jauna?

GF: Visupirms man nebija nekādas izpratnes par to, kāda ir sitaminstrumentu attīstība pasaulē. Līdz tam neko nezināju par oriģinālrepertuāru sitaminstrumentiem. Es spēlēju pārlikumus, visbiežāk tie bija vijoļdarbi. Tas gan nav nekas slikts, to dara arī šodien, tomēr fakts, ka es vienkārši nezināju par šāda repertuāra esamību... Tas man Maskavā bija milzīgs atklājums.

OS: Pēc viena gada Maskavā tev nebija iespējas vai vēlēšanās tur turpināt uzturēties?

GF: Drīzāk iespējas. Marks Pekarskis mainīja skolu, un man arī bija piedāvājums iet viņam līdzīgu uz Ģeņesinu skolu, taču tur tobrīd bija totāls remonts. Skola bija izmētāta pa piecām vietām Maskavā, kopmītnes nebija vispār, tā ka man nebija nekādu iespēju palikt Maskavā.

OS: Kā tu juties Maskavā?

GF: Godīgi sakot, ļoti labi. Protams, es vienmēr vislabāk esmu jūties Latvijā, taču Maskavas cilvēki pēc mentalitātes, pēc rakstura man bija ļoti tuvi. Man tur bija daudz draugu.

OS: No Krievijas uz Franciju... Tas ir gandrīz vai 19. gadsimta krievu muižnieka cienīgs gājiens.

GF: Saprotot, ka Maskavā nebūs palikšanas, mēs ģimenē sākām pētīt, kur tad ir tie ceļi, pa kuriem varētu iet tālākajā attīstībā. Sāku meklēt visus slavenos profesorus, par kuriem bija dzirdētas labas atsauksmes, skatījos visu pēc kārtas, sazinājos ar viņiem, braucu konsultēties, un tā arī nokļuvi Strasbūrā pie Emanuela Sēžurnē. Ļoti profesionāls un prasīgs skolotājs. Viņa uzskats ir – mūziķim

jābūt ar plašu vērienu un jāspēlē praktiski viss. Protams, ir arī teorētiskie priekšmeti un ir orķestra spēle – var izvēlēties, vai spēlēt pūtēju, simfoniskajā vai stīgu orķestrī. Es izvēlējos pūtēju orķestri, jo tur sitējam ir visinteresantākais repertuārs. Protams, jāgūst pieredze skaitīt daudzās tukšās taktis simfoniskajā orķestrī (*smejas*), taču orķestra garšu vislabāk izjust pie pūtējiem.

OS: Kā ar franču valodu?

GF: No pirmās dienas tur viss notika franciski. Sākumā bija grūti, jo es praktiski nerunāju, taču nu jau esmu tur trīs gadus, un viss ir kārtībā. Sitēju klase gan ir ļoti internacionāla – tur ir vairāk ārzemnieku, nekā francūžu. Jāteic, tas nav slikti. Francūži ir visai rezervēti, pēc Maskavas jutu diezgan lielu atšķirību.

OS: Kāds bija konkurss, lai tiktu Strasbūras konservatorijā?

GF: Bija norādīti instrumenti, kas būs jāspēlē – marimba, mazā bunga un timpāni. Bija arī lasīšana no lapas. Nemāku pateikt, cik liels bija konkurss, cik stājās, cik paņēma – atbraucu, nospēlēju un aizbraucu. Turklāt man bija tikai piecpadsmit gadu, vienu gadu vajadzēja nogaidīt, jo Francijā var dzīvot tikai no sešpadsmit gadu vecuma, tikai tad varēju braukt mācīties. Turklāt vajadzēja atrast tādus kā savā ziņā audžuvecākus. Man veicās atrast atsaucīgus cilvēkus, palīdzēja Astrīda Lappuķe, bijušā vēstnieka Rolanda Lappuķes māsa.

OS: Kā tu reagē konkursa situācijā? Uzplaukst meistarība vai arī uztraukums liek teikt, ka nelabprāt nokļūsti konkursa situācijā?

GF: Nevaru teikt, ka nelabprāt. Man konkurss ir jaunas emocijas, tas ir pat kaut kas apbrīnojams, kaut kas interesants notiek dzīvē. Es neuztveru to ar drebuli vai milzu atbildību.

OS: Vai tevi nekaitina tas, ka tu tiec salīdzināts? Tā teikt, es taču zinu, ka esmu labāks, taču vietu iedeva tam tur...

GF: Vienmēr būs cilvēku subjektīvais viedoklis, subjektīvā gaume. Lai piedod žūrijas, tas, ka viņi pasaka – lūk, tas un tas ir labāks, nenozīmē absolūti neko.

OS: Vai tev ir pašam sava marimba?

GF: Kad Maskavā sapratu, ka ir arī piecoktāvu marimbas, mēs ar vecākiem sākām meklēt iespējas, kā tikt pie sava instrumenta. Izveidojām prezentācijas bukletinus, gājām runāt ar uzņēmējiem. Un atradās cilvēks, kurš izlasīja bukletu un teica – šādiem jauniešiem jāpalīdz. Tas bija Aivars Lembergs. Ja ne viņš, nedomāju, ka patlaban atrastos pat kaut kur tikai tuvumā Francijai. Mana dzīve, iespējams, būtu aizgājusi citā virzienā. Ir jāstrādā uz profesionāla instrumenta. Ja nav pašam savas marimbas, tas ir vēl trakāk, nekā, ja pianistam būtu jāspēlē tikai uz pianīna. Pianīnam vismaz diapazons līdzīgs flīģeļa diapazonam, savukārt marimbas oktāvu skaits nežēlīgi nosaka, vai tu varēsi spēlēt visu repertuāru vai nē.

OS: Vai marimba ceļo tev līdzī uz Franciju?

GF: Nē. Strasbūrā ir apbrīnojama instrumentu bāze, to saka visi, kas pie mums ierodas. Ir arī daudz brīvu klašu, tā ka ar trenēšanos nav problēmu.

OS: Brīvais laiks?

GF: Pēdējā laikā ļoti daudz lasu. Visvairāk filosofiskas grāmatas. Mans pašreizējais pasaules uzskats saistās ar domām, ka cilvēkam jābūt laimīgam, viņam jāprieccājas par dzīvi un par to, ko viņš dara. Lai sīkāk paskaidrotu, mums būtu jāriko vēl viena saruna. Mana laime ir krāsas, emocijas. Mūzika ir tik plaša – tas ir mans visums, mana istā brīvība. Tvert to visu – tā ir tā laime, ko es pats sev esmu iestādījis.

OS: Cik svarīga tev ir Valka?

GF: Valka man ir ļoti mīļa, taču, padzīvojot tur divas nedēļas, mazliet pietrūkst dzīvīguma, virmojošas dzīves garšas. Priekš tam ir Rīga, kas man arī ir ļoti mīļa. Rīga ir ideāla pilsēta. Maskava bija bišu spiets. Strasbūra varētu būt drusku lielāka. Savukārt Rīga ir sabalansēta – var gan mierīgi padzīvot, gan arī koncertdzīvi baudīt.

OS: Komentē, lūdzu, Spiķeru solokoncerta programmu.

GF: Tur skanēs mūzika marimbai, timpāniem un dažādām perkusijām. Mans nolūks ir turpināt iepazīstināt klausītājus ar sitaminstrumentu klasisko repertuāru, sniegt viņiem jaunu, interesantu informāciju. Tas būs ceļojums pa sitaminstrumentu pasauli. 🎵